

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

1. ชุดโครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนากาแฟ
2. โครงการวิจัย : การปรับปรุงพันธุ์กาแฟ
กิจกรรม : การปรับปรุงพันธุ์กาแฟโรบัสตา
3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การทดสอบพันธุ์กาแฟโรบัสตาชุดที่ 2 ในแหล่งปลูกต่าง ๆ 3 แห่ง
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : The Evaluation Trials of DOA Recommended Robusta Clones at Certain Sites
4. คณะผู้ดำเนินงาน
หัวหน้าการทดลอง : นางสุรรัตน์ ปัญญาโตนะ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร
ผู้ร่วมงาน : นางสาวปานหทัย นพชินวงศ์ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร
: นายเสรี อยู่สถิตย์ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร
: นางเพ็ญจันทร์ สุทธานุกูล ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย
5. บทคัดย่อ

การทดสอบพันธุ์กาแฟโรบัสตาชุดที่ 2 ในแหล่งปลูกต่าง ๆ 3 แห่ง

The Evaluation Trials of DOA Recommended Robusta Clones at Certain Sites

สุรรัตน์ ปัญญาโตนะ¹ ปานหทัย นพชินวงศ์¹ เสรี อยู่สถิตย์¹ และเพ็ญจันทร์ สุทธานุกูล²

ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร

การทดสอบพันธุ์กาแฟโรบัสตาพันธุ์แนะนำชุมพร 2 ชุมพร 84-4 และชุมพร 84-5 ในแหล่งปลูก 3 แห่ง ที่แปลงเกษตรกรจังหวัดชุมพร ระนองและอุดรดิตถ์ ปรากฏว่าการเจริญเติบโตของต้นกาแฟในเขตภาคใต้ดีกว่าในเขตภาคเหนือ เนื่องจากปริมาณฝนและการกระจายตัวของฝนดีกว่า โดยพันธุ์ชุมพร 84-4 ให้ผลผลิตสูงที่สุดที่จังหวัดชุมพร ส่วนพันธุ์ชุมพร 84-5 ให้ผลผลิตสูงที่สุดที่จังหวัดระนอง ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 2 ให้ผลผลิตสม่ำเสมอและเป็นรองจากทั้งสองพันธุ์ ขณะนี้ยังไม่อาจสรุปผลได้ชัดเจน เนื่องจากเพิ่งเก็บผลผลิตได้เพียง 2 ปีหลังจากปลูก ต้องเก็บข้อมูลต่อไปอีกอย่างน้อย 2 ปีผลผลิต

¹ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ต.วิสัยใต้ อ.สวี จ.ชุมพร 86130

² ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย ต.ท่าชัย อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย 64190

Abstract

The Evaluation Trials of DOA Recommended Robusta Clones at Certain Sites

Sureerat Panyatona¹, Parnhathai Nopchinwong¹, Seree Usathid¹ and Penjan Sutthanukul²

Chumphon Horticultural, Research Center, Horticulture Institute

---

The evaluation trials were conducted at farmer's plots in the South at Chumphon and Ranong, and in the North at Uttaradit during 2010-2015. In general, growth of all clones in the South was higher than that in the North, due to higher total rain volume and wider rain distribution. At 3-4 years old, Chumphon 84-4 yielded highest at Chumphon while Chumphon 84-5 at Ranong. Chumphon 2 yielded second in rank at both sites. More data yet to be collected to give the complete conclusion.

---

¹ Chumphon Horticultural Research Centre. Wisai Tai, Sawi, Chumphon, 86130, Thailand

² Sukhothai Horticultural Research Centre, Tha-chai, Srisatchanalai, Sukhothai, 64190, Thailand

6. คำนำ

กาแฟโรบัสตาเป็นพืชที่มีแหล่งปลูกใหญ่ในภาคใต้ของประเทศ ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี กระบี่ และนครศรีธรรมราช ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า ผลผลิตกาแฟโรบัสตาต่อพื้นที่ตกต่ำลงเรื่อยๆ ซึ่งน่าจะมีปัจจัยมาจากหลายสาเหตุ (Marsh *et al.*, 2006) ปัจจัยหนึ่งที่นับได้ว่าสำคัญมาก คือ พันธุ์ที่ใช้ปลูก เดิมเกษตรกรปลูกกาแฟด้วยกล้าที่เพาะจากเมล็ด และเป็นที่ทราบกันดีว่า เมล็ดกาแฟโรบัสตาได้มาจากการผสมข้าม (cross-pollinated) ดังนั้น ต้นกาแฟที่ปลูกกันมาแต่เดิม จะมีลักษณะแปรปรวนมาก โดยทั่วไปให้ผลผลิตต่ำ ดังนั้น ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพรจึงมีการดำเนินงานวิจัยทางด้านการปรับปรุงพันธุ์ โดยได้ร่วมมือกับบริษัทเอกชนนำเข้าพันธุ์กาแฟโรบัสตาจากต่างประเทศ เพื่อนำมาคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงและเมล็ดมีคุณภาพดีกว่าพันธุ์ที่ปลูกกันอยู่ทั่วไป ขณะนี้การวิจัยได้ดำเนินมาจนสามารถคัดเลือกพันธุ์ดีซึ่งเป็นพันธุ์ต่างประเทศที่นำเข้ามารุ่นที่ 1 (ผานิต และคณะ, 2550) และ 2 (สุรรัตน์ และยุพิน, 2550) ที่ให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี ได้หลายสายต้น (clones) พันธุ์เหล่านี้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตรแล้ว ได้แก่ พันธุ์ชุมพร 2 (FRT65) และพันธุ์ชุมพร 84-4 (FRT09) และชุมพร 84-5 (FRT68) (Panyatona and Nopchinwong, 2008) จึงควรมีการนำเอาพันธุ์ (สายต้น) เหล่านี้ไปทดสอบในแปลงเกษตรกร เพื่อทดสอบความสามารถในการปรับตัวของพันธุ์เหล่านี้ในสภาพแวดล้อมในแหล่งปลูกต่างๆ ให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้เผยแพร่แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกต่าง ๆ ต่อไป

7. วิธีดำเนินการ :

- อุปกรณ์

- 1) ต้นกล้ากาแฟโรบัสตา จำนวน 3 พันธุ์
- 2) ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์
- 3) กรรไกรและเลื่อยสำหรับตัดแต่งกิ่ง
- 4) อุปกรณ์ในการชั่ง ตวง วัด สมุดบันทึกข้อมูล
- 5) ถุงตาข่ายสีฟ้าใส่กาแฟ กระสอบใส่กาแฟ
- 6) ฝาพลาสติกอย่างหนา คลุมกองหรือปิดกองกั้นน้ำฝนชั่วคราว

- วิธีการ วางแผนการทดลองแบบ RCBD มี 8 บล็อก ให้พันธุ์ (สายต้น) เป็นกรรมวิธี มี 3 กรรมวิธี กำหนดให้มี 6 ต้นต่อพันธุ์ต่อบล็อก กรรมวิธี มีดังนี้

1. พันธุ์ชุมพร 2 (FRT 65)
2. พันธุ์ชุมพร 84-4 (FRT 09)

3. พันธุ์ชุมพร 84-5 (FRT 68)

วิธีปฏิบัติการทดลอง

- 1) สุ่มเก็บตัวอย่างดินส่งวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหาร ความเป็นกรด-ด่าง เนื้อดิน ที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2) ทำการเลือกกลุ่มต้นกาแฟที่มีขนาดต้นสม่ำเสมอ ทำการจัดบล็อก (ตามความลาดชันของพื้นที่) แล้วสุ่มพันธุ์จัดลงในบล็อก ใช้ระยะปลูก 3 x 3 เมตร ทำการปลูกในฤดูฝนและปลูกแบบพืชเชิงเดี่ยว
- 3) การดูแลรักษา เพื่อให้มีการจัดการสวนที่ดี มีการให้คำแนะนำการเกษตรกรรมแก่เจ้าของแปลงในเรื่องการให้ปุ๋ย การใส่ปูน การตัดแต่งกิ่ง การกำจัดวัชพืช การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น
- 4) การตัดแต่งกิ่ง การใส่ปุ๋ยและปูน ใส่ตามค่าวิเคราะห์ดิน
- 5) การกำจัดวัชพืช กระทำเท่าที่จำเป็น ปีละประมาณ 2-3 ครั้ง เนื่องจากขาดแคลนแรงงาน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีฉีดพ่นสารกำจัดวัชพืชในบริเวณระหว่างแถว ส่วนหญ้าใต้โคนต้น ใช้วิธีกล
- 6) การให้น้ำ ไม่มีการให้น้ำ เป็นแปลงที่อาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว
- 7) ทำการบันทึกข้อมูลสภาพอากาศ ข้อมูลการเจริญเติบโตของกาแฟ ข้อมูลผลผลิตในเชิงคุณภาพและปริมาณ
- 8) ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต ตากผลกาแฟให้แห้ง สีเป็นเมล็ดสาร และเก็บรักษาในโรงเก็บที่มีอากาศถ่ายเทดี
- 9) ทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สถิติด้วย IRRISTAT

การบันทึกข้อมูล

- 1) ข้อมูลสภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน
- 2) ข้อมูลการเจริญเติบโตของกาแฟ ได้แก่ ความสูง ทรงพุ่ม
- 3) ให้คะแนนความอุดมสมบูรณ์ของต้น การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น ผลผลิต/ไร่ น้ำหนัก 100 เมล็ดสาร ข้อบกพร่องของเมล็ดกาแฟ เช่น เมล็ดดำ เมล็ดรา สิ่งแปลกปลอมและสิ่งเจือปน
- 5) ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว และจำนวนครั้งที่เก็บเกี่ยว
- 6) คุณภาพการชิม ลักษณะเฉพาะอื่น ๆ เช่น กิ่งหักง่ายเมื่อติดผลมาก การเป็นโรค ฯลฯ

- ระยะเวลาและสถานที่ : เริ่มต้น - ตุลาคม 2553 สิ้นสุด - กันยายน 2558

สถานที่ทำการทดลอง : แปลงเกษตรกรในจังหวัดชุมพร จำนวน 3 ไร่ 1 แปลง

แปลงเกษตรกรในจังหวัดระนอง จำนวน 3 ไร่ 1 แปลง

แปลงเกษตรกรในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 3 ไร่ 1 แปลง

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

8.1) ด้านการเจริญเติบโต

- ภาคใต้กับภาคเหนือ

กาแฟโรบัสตาพันธุ์แนะนำทั้ง 3 พันธุ์ มีการเจริญเติบโตดีทั้งด้านความสูงและขนาดทรงพุ่ม (ตารางที่ 1 และ 2) จะเห็นว่าความสูงและทรงพุ่มมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในอัตราส่วน ความสูง : ทรงพุ่ม = 1 : 1.12 ถึง 1 : 1.30 โดยพันธุ์ชุมพร 2 มีความสูงและขนาดทรงพุ่มสูงกว่าพันธุ์อื่น ๆ ยกเว้นที่ระนองที่พันธุ์ชุมพร 84-5 มีขนาดต้นใกล้เคียงกับชุมพร 2 ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยสภาพแวดล้อมตามพื้นที่และการจัดการสวนของเกษตรกร ในพื้นที่ภาคใต้ทำการปลูกที่จังหวัดชุมพรในเดือน มิ.ย. 2553 และที่จังหวัดระนองในเดือน ส.ค. 2553 ในขณะที่จังหวัดอุดรดิตถ์ปลูกในเดือน พ.ค. 2554 ซึ่งล่าช้าอยู่ประมาณ 1 ฤดูปลูก นอกจากนี้ต้นกาแฟโดยทั่วไปเกษตรกรปลูกโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งน้ำเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเจริญเติบโต ดังนั้นในภาพรวมต้นกาแฟในพื้นที่จังหวัดชุมพรและระนองมีการเจริญเติบโตดีกว่าในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แม้จะเปรียบเทียบที่อายุเท่ากันก็ตาม (ตารางที่ 1) พบว่าสาเหตุหลักน่าจะเป็นปริมาณฝนและการกระจายตัวของฝน ซึ่งในภาคเหนือมีปริมาณฝนตกน้อยกว่าทางภาคใต้และมีช่วงแล้งยาวนานกว่า การเติบโตที่สะสมมาตลอดช่วงฝนเมื่อต้นกระทบแล้งทำให้ต้นมีขนาดเล็กลงจากการปรับตัวให้ทนแล้งและให้อยู่รอด

นอกจากนี้จะเห็นว่าพื้นที่จังหวัดชุมพรเกษตรกรมีความเอาใจใส่ในการดูแลต้นกาแฟเป็นอย่างดี ทำให้การเจริญเติบโตดีกว่าอีก 2 แห่งมาก

ตารางที่ 1 ความสูงของกาแฟโรบัสตาพันธุ์แนะนำในแต่ละแหล่งปลูก (ปี 2553-2558)

พันธุ์	ความสูง (ซม.)				
	2553/2554	2554/2555	2555/2556	2556/2557	2557/2558
แหล่งปลูก : ชุมพร					
ชุมพร 2	65.0 a	204.2 a	268 a	300 a	269 a
ชุมพร 84-4	63.7 a	174.2 b	218 b	247 b	247 b
ชุมพร 84-5	46.2 b	156.8 b	211 b	232 bc	243 b
%CV	14.0	8.3	5.7	6.9	7.5

แหล่งปลูก : ระนอง

ชุมพร 2	41.2	86.7 a	169 a	214 a	245 a
ชุมพร 84-4	34.9	58.1 c	121 c	167 b	190 b
ชุมพร 84-5	32.0	69.3 b	154 b	205 a	240 a
%CV	6.5	6.0	5.1	5.7	5.3
แหล่งปลูก : อูตรดิตถ์					
ชุมพร 2	-	85.3 a	69.1 a	131	171 a
ชุมพร 84-4	-	19.5 c	59.1 b	119	152 b
ชุมพร 84-5	-	60.6 b	66.7 a	117	152 b
%CV	-	8.0	8.5	10.5	5.7

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยตัวอักษรไม่เหมือนกันในแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เปรียบเทียบโดยวิธี DMRT

ตารางที่ 2 ความกว้างทรงพุ่มของกาแฟโรบัสตาพันธุ์แนะนำในแต่ละแหล่งปลูก (ปี 2553-2558)

พันธุ์	ความกว้างทรงพุ่ม (ซม.)				
	2553/2554	2554/2555	2555/2556	2556/2557	2557/2558
แหล่งปลูก : ชุมพร					
ชุมพร 2	62.2 b	251 a	278 a	304 a	328 a
ชุมพร 84-4	74.6 a	206 b	257 b	265 b	278 b
ชุมพร 84-5	46.4 c	207 b	218 c	213 c	272 b
%CV	14.2	6.8	5.5	6.2	5.7
แหล่งปลูก : ระนอง					
ชุมพร 2	39.3	74.5 a	211 a	258 a	276 a
ชุมพร 84-4	30.0	36.1 c	153 b	214 b	248 b
ชุมพร 84-5	29.7	61.1 b	217 a	225 a	278 a
%CV	13.2	8.7	6.5	6.9	4.8
แหล่งปลูก : อูตรดิตถ์					
ชุมพร 2	-	90.9 a	184 a	184 a	218 a
ชุมพร 84-4	-	78.2 ab	160 b	160 b	188 b
ชุมพร 84-5	-	66.5 b	164 b	164 b	181 b
%CV	-	15.8	24.3	8.9	7.4

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยตัวอักษรไม่เหมือนกันในแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เปรียบเทียบโดยวิธี DMRT

8.2) ด้านการให้ผลผลิตและคุณภาพเมล็ดกาแฟ

ต้นกาแฟที่จังหวัดชุมพรและระนองให้ผลผลิตปีแรกเมื่อเดือน ต.ค. 2556 – ม.ค. 2557 เมื่ออายุประมาณ 2 ปีครึ่งหลังจากปลูก (ม.ย. – ส.ค. 2553) ตัวเลขผลผลิตดังแสดงไว้ในตารางที่ 3 และ 4 สำหรับต้นกาแฟที่จังหวัดอุดรดิตถ์เริ่มให้ผลผลิตเมื่อเดือน ต.ค. 2557 – ม.ค. 2558 เมื่ออายุประมาณ 3 ปี หลังจากปลูก (พ.ค. 2554) แต่ผลผลิตในปีแรกน้อยมาก จึงไม่ได้แสดงไว้

- จังหวัดชุมพร

- ผลผลิตเมล็ดแห้ง

ผลผลิตเมล็ดแห้งของพันธุ์ชุมพร 2 และชุมพร 84-4 อยู่ในระดับดี (ตารางที่ 3.1) เฉลี่ยสูงกว่า 250 กก./ไร่ ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 84-5 ค่อนข้างต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้

- อัตราการเปลี่ยนจากผลสดเป็นเมล็ดแห้ง

พันธุ์ชุมพร 84-5 และชุมพร 84-4 มีอัตราการเปลี่ยนจากผลสดเป็นเมล็ดแห้งดี ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 20% ขึ้นไป ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 2 มีค่านี้น้อยกว่าที่คาดไว้มาก

- น้ำหนัก 100 เมล็ดแห้ง (ที่ความชื้นประมาณ 12.5%)

พันธุ์ชุมพร 84-5 มีน้ำหนัก 100 เมล็ดแห้งดีกว่าพันธุ์อื่น ๆ ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 2 และชุมพร 84-4 มีค่านี้น้อยพอใช้ระหว่าง 15.5-17.1 กรัม

- อัตราเมล็ดเต็มผล

พันธุ์ชุมพร 84-5 มีอัตราเมล็ดเต็มผลสูงสุด ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้พันธุ์นี้มีอัตราการเปลี่ยนจากผลสดเป็นเมล็ดแห้งสูงที่สุด ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 2 มีอัตราเมล็ดลีบจำนวนมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นผลให้พันธุ์นี้มีอัตราการเปลี่ยนจากผลสดเป็นเมล็ดแห้งต่ำที่สุดด้วยเช่นกัน

- จังหวัดระนอง

- ผลผลิตเมล็ดแห้ง

ผลผลิตเมล็ดแห้งของพันธุ์ชุมพร 84-5 และชุมพร 2 ให้ผลผลิตดี (ตารางที่ 3.2) ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 84-4 ให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ (ต่ำกว่า 250 กก./ไร่ เมื่ออายุ 4 ปี เป็นต้นไป)

- อัตราการเปลี่ยนจากผลสดเป็นเมล็ดแห้ง

พันธุ์ชุมพร 84-5 มีอัตราการเปลี่ยนจากผลสดเป็นเมล็ดแห้งสูงที่สุดทุกปี ในขณะที่อีก 2 พันธุ์มีอัตราการเปลี่ยนจากผลสดเป็นเมล็ดแห้งต่ำกว่าที่คาดไว้ (ต่ำกว่า 20%)

- น้ำหนัก 100 เมล็ดแห้ง

น้ำหนัก 100 เมล็ดแห้งของทุกพันธุ์อยู่ในเกณฑ์ดีและดีเกินคาดการณ์ไว้ โดยพันธุ์ชุมพร 84-5 มีน้ำหนักเมล็ดที่ดีที่สุด ส่วนอีก 2 พันธุ์มีน้ำหนักเมล็ดดี โดยปกติทั้ง 3 พันธุ์มีน้ำหนัก 100 เมล็ดแห้งอยู่ที่ประมาณ 15-17 กรัม

- อัตราเมล็ดเต็มผล

พันธุ์ชุมพร 2 มีอัตราเมล็ดเต็มผลต่ำ แสดงให้เห็นว่ามีเมล็ดลีบเป็นจำนวนมากกว่าอีก 2 พันธุ์

ตารางที่ 3.1 ผลผลิตและคุณภาพเมล็ดแห้งของกาแฟโรบัสตาพันธุ์แนะนำเมื่ออายุ 4 และ 5 ปี หลังย้ายปลูกที่

จ.ชุมพร (พ.ศ. 2557-2558)

พันธุ์	ผลผลิตเมล็ดแห้ง		อัตราการเปลี่ยนจากผล		น้ำหนัก 100 เมล็ดแห้ง		อัตราเมล็ดเต็มผล	
	(กก./ไร่)		สดเป็นเมล็ดแห้ง (%)		(กรัม)			
	2556/57	2557/58	2556/57	2557/58	2556/57	2557/58	2556/57	2557/58
ชุมพร 2	305 a	241 b	18.4 c	16.5 c	15.7 b	17.1 b	1.52	1.63 b
ชุมพร 84-4	339 a	292 a	22.6 a	19.9 b	17.0 ab	15.7 c	1.74	1.79 a
ชุมพร 84-5	124 b	188 c	20.8 b	26.5 a	17.4 a	19.4 a	1.73	1.87 a
%CV	14.0	17.9	4.2	11.9	6.7	6.1	8.3	5.4

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยตัวอักษรไม่เหมือนกันในแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เปรียบเทียบโดยวิธี DMRT

ตารางที่ 3.2 ผลผลิตและคุณภาพเมล็ดแห้งของกาแฟโรบัสตาพันธุ์แนะนำเมื่ออายุ 4 และ 5 ปี หลังย้ายปลูกที่

จ.ระนอง (พ.ศ. 2557-2558)

พันธุ์	ผลผลิตเมล็ดแห้ง		อัตราการเปลี่ยนจากผล		น้ำหนัก 100 เมล็ดแห้ง		อัตราเมล็ดเต็มผล	
	(กก./ไร่)		สดเป็นเมล็ดแห้ง (%)		(กรัม)			
	2556/57	2557/58	2556/57	2557/58	2556/57	2557/58	2556/57	2557/58
ชุมพร 2	137 a	248 b	22.9 c	17.5 b	19.3 b	18.2 b	1.41	1.59 c
ชุมพร 84-4	65 b	147 c	25.3 a	18.4 b	17.5 c	16.8 c	1.48	1.73 b
ชุมพร 84-5	109 a	337 a	24.2 b	27.0 a	21.0 a	19.6 a	1.45	1.86 a
%CV	29.3	27.7	2.6	8.7	5.1	5.3	7.9	3.8

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยตัวอักษรไม่เหมือนกันในแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เปรียบเทียบโดยวิธี DMRT

จะเห็นได้ว่าทั้งปัจจัยด้านพันธุกรรมและปัจจัยสภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญในการเจริญเติบโตของต้นกาแฟ แม้ว่ากาแฟทั้ง 3 พันธุ์มีการเจริญเติบโตดี แต่สภาพแวดล้อมโดยเฉพาะน้ำเป็นปัจจัยสำคัญมากสามารถจำกัดการเจริญเติบโตของกาแฟได้ ปริมาณน้ำฝนและการกระจายตัวของน้ำฝนสำคัญมาก (สุรรัตน์ และเสาวนีย์, 2548; Cannell, 1985) โดยเฉพาะแหล่งปลูกส่วนใหญ่ที่ยังคงอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เช่นเดียวกับแปลงทดลองของเกษตรกรทั้งสามแห่งในการทดลองนี้

กาแฟเป็นพืชที่ผลผลิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเติบโตทางลำต้น (vegetative growth) เนื่องจากดอกและผลเกิดบนกิ่งที่มีอายุน้อยกว่า 1 ปี (Wintgens, 2004) ต้นกาแฟที่สร้างกิ่งใหม่อยู่เสมอจะช่วยให้ผลผลิตที่ดีได้ กาแฟโรบัสตาที่ปลูกในแหล่งที่มีช่วงการกระจายตัวของน้ำฝนแคบ เช่น จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นตัวแทนภาคเหนือ มีการเจริญเติบโตรวมต่ำกว่าภาคใต้และน่าจะมีผลต่อการสร้างผลผลิตด้วยเช่นกัน

ผลผลิตที่ได้จากทั้ง 3 พันธุ์ในปีที่หนึ่งและสอง (เมื่อต้นมีอายุ 3-4 ปี) ทั้งที่ชุมพรและระนอง พันธุ์ชุมพร 84-4 ให้ผลผลิตสูงสุดทั้งสองปีที่ 339 และ 292 กก./ไร่ ที่จังหวัดชุมพร ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 84-5 ให้ผลผลิตสูงสุด 337 กก./ไร่ ที่จังหวัดระนอง สาเหตุที่ทำให้ทั้งสองพันธุ์ให้ผลผลิตแตกต่างกันใน 2 แหล่งปลูกยังไม่ทราบแน่ชัด ในขณะที่พันธุ์ชุมพร 2 ให้ผลผลิตค่อนข้างดีเป็นลำดับที่สองในทั้ง 2 แหล่งปลูก

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การทดสอบพันธุ์กาแฟโรบัสตาในสภาพการปลูกเป็นพืชเดี่ยว พันธุ์ทั้งสามมีการเจริญเติบโตดีในแหล่งปลูกภาคใต้ดีกว่าภาคเหนือเนื่องจากปริมาณน้ำฝนและการกระจายตัวของผล ผลผลิตทั้งสามพันธุ์เฉพาะทางภาคใต้ซึ่งให้ผลผลิตแล้ว พันธุ์ชุมพร 84-4 ให้ผลผลิตสูงสุดที่จังหวัดชุมพร โดยให้ผลผลิตสูงถึง 339 และ 292 กก./ไร่เมื่ออายุ 3 และ 4 ปี ตามลำดับ ส่วนชุมพร 84-5 ให้ผลผลิตสูงสุดที่จังหวัดระนอง ให้ผลผลิต 109 และ 337 กก./ไร่ เมื่ออายุ 3 และ 4 ปี ตามลำดับ

คุณภาพของเมล็ดกาแฟ พันธุ์ชุมพร 2 และชุมพร 84-4 มีน้ำหนัก 100 เมล็ดแห้งและขนาดเมล็ดปานกลาง น้ำหนัก 100 เมล็ดเท่ากับ 15.7-19.3 กรัม ในขณะที่เมล็ดพันธุ์ชุมพร 84-5 มีขนาดใหญ่กว่าและน้ำหนักเมล็ดดีกว่าโดยมีน้ำหนัก 100 เมล็ด อยู่ที่ 17.4-21.0 กรัม นอกจากนี้พันธุ์ชุมพร 2 มีเมล็ดลีบกว่าอีกสองพันธุ์จากอัตราเมล็ดเต็มผล พันธุ์ชุมพร 2 จะต่ำกว่าอีก 2 พันธุ์ ผลการทดลองนี้ยังต้องมีการเก็บข้อมูลต่อเนื่องอีกอย่างน้อย 3-4 ปี จึงจะสามารถสรุปได้

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- ได้ข้อมูลประเมินความสามารถของแต่ละพันธุ์เพื่อประกอบการพิจารณาการนำพันธุ์ไปปลูกในแหล่งปลูกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละพันธุ์มีความเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน

11. คำขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ นางพะยอม สมศรี นายเสมอ คงประสิทธิ์ และนายสมพงษ์ เพชรเสาศา เกษตรกรเจ้าของแปลงกาแพทดลองในจังหวัดชุมพร ระนอง และอุตรดิตถ์ ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี

12. เอกสารอ้างอิง

ผานิต งานกรณาธิการ ยุพิน กสินเกษมพงษ์ และ คนอง คลอดเพ็ง. 2550. ทดสอบพันธุ์กาแฟโรบัสตา สายพันธุ์ต่างประเทศ 13 สายพันธุ์. ใน รายงานผลงานวิจัยประจำปี 2548-2550, ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร. หน้า 85-105.

สุธีรัตน์ ทวนทวี และ เสาวนีย์ มีมูทา. 2548. การศึกษาพัฒนาการของผลและความแก่จัดทางสรีรวิทยาของเมล็ดกาแฟโรบัสตา. ใน รายงานผลงานวิจัยประจำปี 2545-2547, ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร. หน้า 113-131.

สุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ และ ยุพิน กสินเกษมพงษ์. 2550. การคัดเลือกพันธุ์กาแฟโรบัสตาต่างประเทศ 12 สายต้น. ใน รายงานผลงานวิจัยประจำปี 2548-2550, ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร. หน้า 157-168.

Cannel, M.G.R. 1985. Physiology of the coffee crop. pp. 108-134. In: M.N. Clifford and K.C. Willson (eds.). Coffee: Botany, Biochemistry and Production of Beans and Beverage. Croom Helm, London.

Lambot, C. and P. Bouharmont. 2004. Pruning. pp. 284-307. In: J.N. Wintgens (ed.) Coffee: Growing, Processing, Sustainable Production. WILEY-VCH, Verlag GmbH &Co. KGaA. Weinheim.

Marsh, A., J.M. Frank, J. Op De Lakk, P. Naka, P. Ngangoranatigarn, S. Thuantavee, Y. Kasinkasaempong, W. Twishsri, J. Boonyarut, S. Kositcharoenkul, A. Wongurai, P. Lhekkong, T. Kraitong, P. Nopchinwong, O. Sungthada, N. Laempet, S. Taruyanon, P. Chantanumat, V. Onmukh, P. Chauytem, S. Yusathid, T. Winston and K. Chapman. 2006. Special R&D Report on the FAO-Thailand Robusta Coffee Project

(TCP/THA/3002 (A)): Improvement of Coffee Quality and Prevention of Ochratoxin A on Robusta Coffee. Department of Agriculture and FAO, Bangkok. 79 pp.

Panyatona, S. and P. Nopchinwong. 2008. Selection Characteristics for Predicting Yield Potential of Robusta Coffee. p. 141-146. *In*: N. Chomchalow,, V. Chantrasmi and N. Sukhvibul (Eds.), Proceedings of the International Workshop on Tropical and Subtropical Fruits. Chiang Mai, Thailand. Acta Hort. 787, ISSH 2008.

13. ภาคผนวก

-